

БОНДАРЕНКО

Ольга Михайлівна

bondarenko_olga_@ukr.net

УДК 33.053.22:658.152(045)

АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА
АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІAUDIT OF NON-CURRENT ASSETS IN
AVIATION ENTERPRISEDOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.4\(1\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2020.4(1).3)

ЧАЙКОВСЬКА

Тетяна Сергіївна

tania.chayka1997@gmail.com

к.е.н., доцент, Національний
авіаційний університетстудентка, Національний
авіаційний університет**BONDARENKO Olha Mykhailivna** – PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University**CHAIKOVSKA Tetiana Serhiivna** – student, National Aviation University

Значимість необоротних активів на підприємствах різних галузей має високий рівень, що зумовлено їх безпосереднім впливом на фінансові показники господарювання. Необоротні активи становлять міць підприємства та забезпечують його безперебійну діяльність, що викликає необхідність проведення регулярного контролю над операціями з ними та відповідністю їх відображення в обліку, законодавчим вимогам. Проведення аудиту необоротних активів є одним із найважливіших етапів аудиту підприємства загалом, що дає можливість одержання об'єктивних, достовірних та незалежних аудиторських висновків, на основі яких приймаються відповідні управлінські рішення. У статті розглянуто особливості проведення аудиту необоротних активів на авіаційному підприємстві.

* * *

Значимость внеоборотных активов на предприятиях различных отраслей имеет высокий уровень, что обусловлено их непосредственным влиянием на финансовые показатели предприятия. Внеоборотные активы составляют мощь предприятия и обеспечивают его бесперебойную деятельность, что вызывает необходимость проведения регулярного контроля за операциями с ними и соответствием их отражения в учете, законодательным требованиям. Проведение аудита внеоборотных активов является одним из важнейших этапов аудита предприятия в целом, он дает возможность получить объективные, достоверные и независимые аудиторские выводы, на основе которых принимаются управленческие решения. В статье рассмотрены особенности проведения аудита внеоборотных активов на авиационном предприятии.

* * *

Introduction. The structure of a modern enterprise is mainly characterized by the presence of a large number of fixed assets. The aviation industry is no exception, which is why most businesses in this area build their operations using a significant amount of non-current assets. Drawing on the experience of domestic and foreign companies, it should be noted that an internal and external audit is one of the most important stages of managing non-current assets. Therefore, it should be noted that the proper work of the auditor, namely the effective methodology used to carry out the procedure, the use of the optimal plan and the necessary steps, is the key to expressing an objective audit opinion, on the basis of which the company will be able to make sound management decisions

The purpose of the paper is to investigate the peculiarities of construction of the process of audit of fixed assets at aviation enterprises.

Results. The audit may be carried out on the initiative of the enterprise and in cases provided for by law. Three groups of auditors should be distinguished: state, internal, independent. The audit process, in order to increase its effectiveness, should be clearly planned and take into account the specific nature of the enterprise. The objectives of the audit of fixed assets are: checking the existence of assets at a certain date, checking the accuracy of registration of their receipt, use and disposal, as well as ownership of them. Checking the valuation of fixed assets. When designing the audit process, the auditor should be aware that most aviation industry entities have a large number of leased property in their non-current assets, accompanied by accounting features and nuances.

Conclusion. In the course of the research it was found that audit of fixed assets of an enterprise is one of the most important processes in carrying out an activity regardless of its direction. Audit of non-current assets in the aviation industry has its own peculiarities, but properly planned and methodically constructed process of verification will eventually lead to the expression of objective audit opinion, which will become the basis for management decisions.

Ключові слова: аудит, активи, необоротні активи, основні засоби, нематеріальні активи, методологія аудиту, авіаційне підприємство

Ключевые слова: аудит, активы, внеоборотные активы, основные средства, нематериальные активы, методология аудита, активы, авиационное предприятие

Keywords: audit, assets, non-current assets, fixed assets, intangible assets, audit methodology, aviation enterprise

ВСТУП

Структура сучасного підприємства здебільшого характеризується наявністю значної кількості необоротних активів, подекуди їх частка становить до 50 % від загальної кількості. Зі свого боку це сприяє підвищенню стійкості підприємства та зростанню виробничої спрямованості.

Необоротні активи за своєю економічною сутністю відносяться до господарських засобів, котрі під впливом виробничих процесів змінюються і в господарському обороті відіграють роль ресурсу, що у подальшому переносить частину своєї вартості на виготовлену продукцію у вигляді амортизаційних відрахувань.

Спираючись на досвід вітчизняних та зарубіжних підприємств слід зазначити, що одним із найважли-

віших етапів управління необоротними активами є проведення внутрішнього та зовнішнього аудиту, що сприяє підвищенню фінансово-економічного контролю над раціональністю їх використання. Тож слід зауважити, що правильно побудована робота аудитора, а саме застосована ефективна методика проведення процедури, використання оптимального плану та необхідних етапів, розробка робочих документів та використання для аналізу повного обсягу інформаційних джерел, є запорукою висловлення об'єктивної аудиторської думки, на основі якої підприємство матиме змогу прийняти раціональні управлінські рішення [3].

Авіаційна галузь не є винятком, тому більшість підприємств даного напрямку будують свою діяльність, використовуючи значну кількість необоротних активів, що зумовлює актуальність дослідження даної теми.

Науковим дослідженням процесу організації та методики проведення аудиту займалися такі відомі науковці як: М.В. Мельник, Г.М. Давидов, В.О. Шевчук, М.В. Кужельний, В.Я. Савченко, М.Т. Білуха, М.І. Бондар та багато інших. У своїх працях вони розглядали побудову процесу його етапи, особливості проведення, залежно від специфіки діяльності підприємств, недоліки процедур та робочих документів, а також висловлювали свої пропозиції та бачення стосовно поліпшення даного напрямку діяльності.

Проте, не дивлячись на низку проведених наукових досліджень питання аудиту необоротних активів на авіаційних підприємствах є мало досліджуваним і потребує більш детального розгляду.

МЕТОЮ даної роботи є дослідження особливостей побудови процесу аудиторської перевірки необоротних активів на підприємствах авіаційної галузі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою для проведення дослідження виступили загальнонаукові методи а саме систематизація, групування та узагальнення отриманої інформації, метод порівняння, абстрактно-логічний метод та причинно-наслідкових зв'язків.

РЕЗУЛЬТАТИ

Практично кожне підприємство у своїй господарській діяльності має бути забезпеченим необоротними активами, зокрема засобами праці та всіма матеріальними умовами, що забезпечують безперебійну роботу суб'єкта господарювання. Необоротні активи це потужності підприємства, що визначають його міць та становлять значну частину майна підприємства. Залежно від їх складу, структури та кількості формується і напрям діяльності суб'єкта.

Авіаційна галузь є однією із основних, стратегічно важливих напрямів національної економіки, що зумовлює її розвиток у сфері машинобудування дає змогу зростати обсягам розробки та виробництва авіаційної техніки. Авіаційні перевезення є одним із напрямів даної галузі, що дають можливість налагоджувати та розвивати зв'язки з іншими державами. Забезпеченість авіаційних підприємств необоротними активами, не є винятком і становить одну із найважливіших складових побудови ефективної діяльності, адже від раціонального їх використання залежать фінансові показники економічної діяльності у т.ч. і прибутковість

підприємства [4].

Враховуючи специфіку галузі, кожне підприємство повинно мати чітко сформовану облікову політику для регламентування діяльності у т.ч. і ведення бухгалтерського обліку, адже його достовірність та відповідність законодавчим вимогам є важливою умовою провадження господарських процесів.

Високий рівень значимості необоротних активів на підприємстві підвищує і рівень необхідності здійснення контролю над операціями з ними, а також побудовою управлінської політики. Її ефективність ґрунтується на достовірності висновків та їх об'єктивності, що можливо лише за здійснення регулярних перевірок, зокрема проведення аудиту.

Аудит необоротних активів на авіаційному підприємстві становить собою перевірку відповідності методологічним засадам та законодавчим вимогам процесу побудови бухгалтерського обліку, здійснення операцій з необоротними активами та відображення даної інформації у фінансовій звітності підприємства.

Аудиторська перевірка може бути здійснена за ініціативи підприємства та у випадках, що передбачаються законодавством. Зі свого боку суб'єктами аудиту виступають незалежні особи – це можуть бути як аудиторські фірми, так і уповноважені особи. Слід виокремити три групи аудиторів: державні, внутрішні, незалежні.

Процес аудиту для підвищення його ефективності має бути чітко спланованим і враховувати специфіку діяльності підприємства.

Завданнями аудиторської перевірки необоротних активів є:

1. Перевірка існування активів на певну дату.
2. Перевірка достовірності оформлення їх надходження, використання та вибуття, а також права власності на них.
3. Перевірка відображення інформації стосовно необоротних активів у бухгалтерському обліку, а також правильності ведення їх аналітичного та синтетичного обліку.
4. Перевірка правильності оцінки необоротних активів.
5. Перевірка правильності нарахування амортизації.
6. Перевірка достовірності розкриття інформації про необоротні активи у фінансовій та податковій звітностях.

Під час побудови процесу аудиту аудитор слід звернути увагу, що більшість підприємств авіаційної галузі у своїй структурі необоротних активів мають велику кількість або ж орендованого або ж взятого у лізинг майна, що супроводжується особливостями та нюансами ведення обліку.

На першому етапі аудиту слід виокремити перевірку відповідності організації і методики ведення бухгалтерського обліку, наказу про облікову політику підприємства.

Для перевірки наявності та стану основних засобів відбувається звірення інвентарних списків (ф. № ОЗ-9) з інвентарними описами (Інвентаризаційний опис основних засобів (ф. № інв-1), а також перевірка фактичного їх знаходження на місцях експлуатації. Під час перевірки якості та частоти проведення інвентаризацій слід пам'ятати, що відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 30.10.2014 р., інвентаризація необоротних активів

здійснюється до дати балансу в період трьох місяців. Що стосується будівель, споруд, земельних ділянок, та інших нерухомих об'єктів, їх інвентаризація може здійснюватися раз на три роки [2].

Як вище зазначалося, на авіаційних підприємствах існує досить велика кількість орендованого майна – це можуть бути літаки, будівлі у вигляді терміналів, адміністративні приміщення тощо. У випадку, якщо основні засоби чи інші необоротні матеріальні активи прийняті на умовах фінансової оренди аудитор повинен дослідити правильність укладання договору оренди та відповідність всім вимогам експлуатації, що передбачаються, оцінити ефективність використання об'єктів оренди. Орендна плата сплачується орендарем згідно з договором, проте слід зауважити, що її загальна вартість не повинна бути вищою за справедливую вартість об'єкта, за якою і здійснюється відображення у бухгалтерському обліку, або ж за сумою мінімальних орендних платежів. Якщо між такою сумою та вартістю об'єкта, що переданий у фінансову оренду буде виявлена різниця, вона має бути віднесена до фінансових витрат орендаря та являється витратами звітного періоду. Водночас виникає певна умова, що об'єкт в обліку має відображатися за його вартістю [5].

У тому випадку, якщо орендарем було здійснено покращення об'єкта фінансової оренди, його модернізація, дообладнання, модифікація тощо, аудитор повинен перевірити чи було відображено витрати як капітальні інвестиції, водночас вони мають бути включені до вартості об'єкта.

У разі, якщо відбувається зменшення корисності об'єкта фінансової оренди, понесені витрати відносяться до витрат звітного періоду, водночас збільшується сума зносу основних засобів у балансі. У такому разі об'єкт повинен відображатися в обліку орендаря за переоціненою вартістю [6].

Під час перевірки правильності нарахування амортизації, аудитор повинен звернути увагу на метод за яким вона нараховується. Його регламентування здійснюється П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Під час фінансової оренди, нарахування амортизації здійснюється протягом очікуваного терміну експлуатації, – це може бути або ж термін корисного використання або ж період оренди.

У випадку, якщо об'єкт було передано на умовах операційної оренди, аудиторська перевірка має починатися із ідентифікації об'єкта на позабалансовому рахунку орендаря. Слід зауважити, що вартість за якою буде здійснено відображення в обліку, визначається умовами угоди про оренду. Покращення об'єктів оренди, мають бути відображені у складі капітальних інвестицій орендаря. Орендна плата визначається згідно П(С)БО 16 «Витрати» прямолінійним методом протягом терміну операційної оренди.

Отже, процедура аудиту є дуже важливою для підприємств будь-якої галузі. Даний процес має бути чітко побудований, враховуючи всі особливості діяльності.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було виявлено, що аудит необоротних активів підприємства є одним із найважливіших процесів у здійсненні діяльності незалежно від її напрямку.

Відповідно до Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудиторська діяльність – це незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг [1]. Невід'ємною частиною загального аудиту, що проводиться на підприємстві є аудит необоротних активів, метою якого являється збір та перевірка достовірності фінансової інформації, її аналіз та підготовка незалежного звіту внутрішнім користувачам. Саме за допомогою аудиту у керівного персоналу є можливість виявити недоліки та помилки ведення бухгалтерського обліку необоротних активів та відображення інформації стосовно них у фінансовій звітності.

Аудит необоротних активів на підприємствах авіаційної галузі має свої особливості, проте правильно спланований та методично побудований процес перевірки у кінцевому результаті призведе до висловлення об'єктивної аудиторської думки, що стане основою для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 30.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
3. Авдєєнко А.А. Аудит необоротних активів підприємства. Аудитор України. 2011. № 2. С. 4-10
4. Никонович М.О. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2006. 472 с.
5. Андросова О.Ф., Калужина К.А. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудиту. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 3. Т. 3. С. 250-255. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/91537>
6. Баранова А.О., Наумова Т.А., Кашперська А.І. Аудит: навчальний посібник. Х.: ХДУХТ, 2017. 246 с.

References

1. Law "On Audit of Financial Statements and Auditing" 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (in Ukrainian).
2. Assets and Liabilities Inventory Regulation No. 879 of 10/30/2014 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (in Ukrainian).
3. Avdieienko A.A. Audit of non-current assets of the enterprise. Auditor Ukrainy. 2011. pp. 4-10. (in Ukrainian).
4. Nykonovych M.O. Organization and methodology of audit. Kyiv: KNTEU, 2006. 472 p. (in Ukrainian).
5. Androsova O.F., Kaluhina K.A. Methods of auditing fixed assets and intangible assets and their impact on the quality of the audit. Bulletin of Khmelnytskyi National University. 2011. Vol. 3. pp. 250-255. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/91537> (in Ukrainian).
6. Baranova A.O. Naumova T.A. Kashperska A.I. Audit. Kharkiv: KhSUFT, 2017, pp. 246 p. (in Ukrainian).